

ЕЛЕКТРОННО-МІКРОСКОПІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ГІДРАТАЦІЇ C_2S , C_3S

Для виконання досліджень з метою вивчення процесу гідратації від моменту замішування водою до одного року були використані мінерали C_3S та C_2S . Для цього було застосовано електронно-мікроскопічний аналіз методом пластових реплік.

Дослідження реплік показали, що відкол C_2S являє собою окремі щільно упаковані зерна невизначеної форми. На зразках C_2S , гідратованого до 30 хв, змін на поверхні відколу не виявлено. Через одну годину (рис. 1, а) на зернах з'являються горбики розміром до 40 А, кількість і розмір яких різко збільшуються до чотирьох годин гідратації (рис. 1, б).

Найчіткіше мікроструктура каменю C_2S виявляється у віці 28 діб (рис. 2). У цьому віці вона складається з окремих шарів, які з'єднуються в блоки.

З віком твердіння каменю C_2S відбувається процес збиральної рекристалізації, у результаті якого голчасті кристали спочатку збираються у дрібні, а потім у крупні кристали. Подальше ущільнення призводить до утворення моноліту (рис. 3), що сприяє підвищенню міцності C_2S .

Таким чином, дослідження свідчать про наявність новоутворень за умов реакції C_2S з водою. Таким новоутворенням є C_2SH_2 , який впродовж усього періоду гідратації сприяє процесу збиральної рекристалізації й утворенню щільної та міцної мікроструктури.

Відкол негідратованого C_3S являє собою окремі щільно упаковані зерна злегка округлої форми.

Через 10 с витримання C_3S у воді на більшій частині його поверхні з'являються центри кристалізації новоутворень у вигляді окремих горбиків.

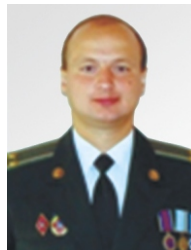
При подальшому витриманні C_3S у воді збільшення розміру горбиків відбувається дуже швидко (рис. 4).

За рахунок нашарування голчастих кристалів утворюються окремі кристалоагрегати. У разі дотикання кристалоагрегатів відбувається поступове зрощування їх і утворення шару. Шари, орієнтовані в одному напрямку, утворюють блоки.

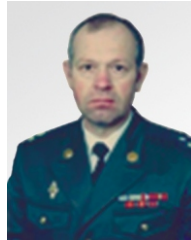
І.І. Ніконець

Національна академія сухопутних військ імені П. Сагайдачного, НДЛ аналізу і прогнозування надзвичайних ситуацій, к.т.н.

І.М. Мартинюк

Національна академія сухопутних військ імені П. Сагайдачного, НДЛ аналізу і прогнозування надзвичайних ситуацій, к.б.н.

Є.М. Шматов

Національна академія сухопутних військ імені П. Сагайдачного, НДЛ аналізу і прогнозування надзвичайних ситуацій

О.М. Стадійчук

Національна академія сухопутних військ імені П. Сагайдачного, НДЛ аналізу і прогнозування надзвичайних ситуацій, к.х.н.

До року камінь C_3S складається з ущільненої маси і пор (рис. 5). Пори заповнені кристалами гідрооксиду кальцію у вигляді подовжених призм, а ущільнена маса сформована з окремих блоків-агрегатів.

Кожний блок-агрегат складається з окремих шарів, а кожний шар – із паралельно орієнтованих голчастих кристалів – гідросилікатів кальцію.

Порівнюючи дослідження гідратації основних клінкерних мінералів, можна дійти висновку, що первинний період гідратації C_3S аналогічний первинному періоду гідратації C_2S , однак процес протікає значно швидше.

Обидва процеси проходять на поверхні початкової фази, яка в подальшому визначає мікроструктуру каменю.

Рис. 1. Мікрофотографія репліки з поверхні C_3S після перебування у воді протягом однієї години (а) та протягом чотирьох годин (б)

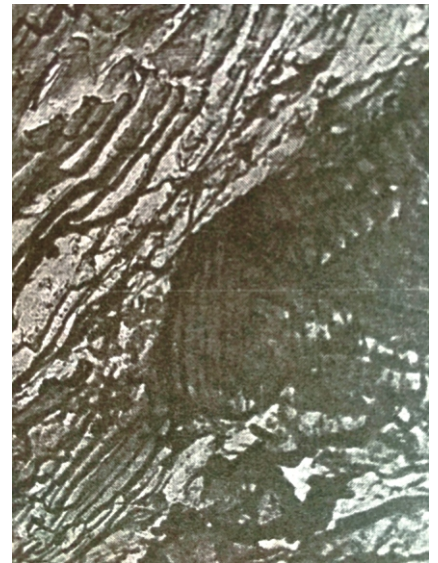

Рис. 2. Мікрофотографія репліки зі сколу каменю C_2S , який тверднув у воді 28 діб

Рис. 3. Мікрофотографія репліки зі сколу каменю C_2S , який тверднув у воді один рік

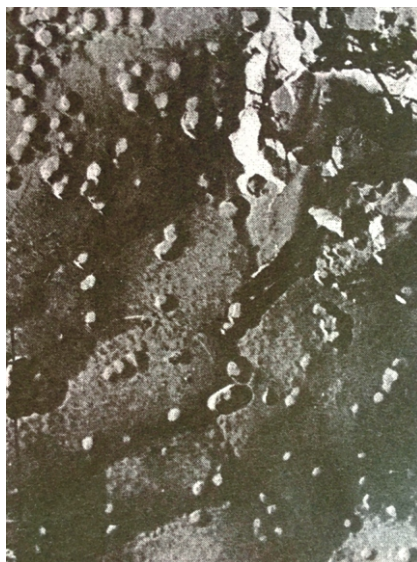

Рис. 4. Мікрофотографія репліки з поверхні C_3S після перебування у воді протягом трьох хвилин

Рис. 5. Мікрофотографія репліки зі сколу каменю C_3S , який тверднув один рік

Якщо горбики росту на поверхні C_3S утворюються одразу після дотику мінералу з водою, то на поверхні C_2S – після 1–6 годин. Склад голчастих кристалів в обох випадках різний.

У результаті з віком спостерігається поступове ущільнення структури омонолічування каменю C_2S , у той час як структура каменю C_3S залишається без змін.

Надійшла 28.03.2019 р.